

Ouranio Toxo o.fl. gegn Grikklandi

Dómur frá 20. október 2005

Mál nr. 74989/01

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi

11. gr. Félaga- og fundafrelsi

Starfsemi stjórnmalaflokks. Jákvæðar skyldur. Málsmeðferð innan hæfilegs tíma.

1. Málsatvik

Kærendur eru stjórnmalaflokkurinn Ouranio Toxo (Regnboginn) sem var stofnaður 1994 og tveir grískir ríkisborgarar, Pavlos Voskopoulos, fæddur 1964, og Petros Vassiliadis, fæddur 1960. Ouranio Toxo hefur m.a. haft það yfirlýsta markmið að standa vörð um makedónska minnihlutann í Grikklandi og hefur reglulega tekið þátt í kosningum síðan 1994. Í september 1995 voru höfuðstöðvar flokksins settar upp í Florina. Á svölum húsakynnanna var fest skilti þar sem nafn flokksins var ritað á þeim tveimur tungumálum sem töluð eru í héraðinu, þ.e. grísku og makedónsku. Á skiltinu stóð einnig *vino-zito* með slavnesku lettri sem þýðir regnbogi á makedónsku. Var það ennfremur vígorð uppreisnarmanna sem reyndu að ná yfirráðum yfir Florina í borgarastyrjöldinni í Makedóníu.

Þann 12. september 1995 birtu prestar í Florina yfirlýsingu þar sem þeir skoruðu á íbúa bæjarins að taka þátt í mótmælagöngu gegn óvinum Grikklands (kærendum) sem sett hefðu upp skilti með andgrískum áletrunum. Þar var þeirri skoðun ennfremur lýst að vísa bæri úr landi þeim sem stóðu fyrir því að setja upp skiltið. Daginn eftir birti bæjarstjórnin í staðarblöðum samþykkt sína um skipulögð mótmæli gegn kærendum. Þá fyrirskipaði saksóknari að skilti kærenda yrðu fjarlægð þar sem nafn flokksins ýtti undir óróa meðal íbúa svæðisins.

Lögregla fjarlægði skiltið 13. september 1995 án þess að kærendur fengju nokkrar skýringar en þeir hófust þá strax handa um að setja upp nýtt í staðinn. Kærendur héldu því fram að þetta kvöld hefði hópur manna safnast saman fyrir utan höfuðstöðvar flokksins og ráðist að þeim með móðgunum og hótunum, þar á meðal voru bæjarstjórinn og bæjarstjórnarmenn. Um nóttina hefði hópur fólks brotist inn í húsakynninn og ráðist á þá sem inni voru og krafist þess að fá skiltið í hendur. Urðu kærendur við þeim kröfum. Síðar um nóttina var aftur brotist inn og húsgögnum og tækjum hent út og eldur borinn að þeim.

Kærendur héldu því fram að meðan á þessum atburðum stóð hefðu þeir hringt á lögreglustöð, um 500 metra frá höfuðstöðvum flokksins, en fengið þau svör að engir lögreglumenn væru tiltækir. Saksóknari greip ekki til neinna aðgerða gagnvart þeim einstaklingum sem þátt tóku í atvikunum. Hins vegar voru kærendur og fleiri saksóttir fyrir brot á 192. gr. hegningarlaga fyrir að eigna til uppreisnar með því að hafa sett upp skilti með orðunum *vino-zito* sem leitt hefði til sundurlyndis meðal staðarbúa. Voru kærendur sýknaðir í september 1998.

Þann 5. desember 1995 kærðu kærendur þá sem stóðu að framangreindum árásum á höfuðstöðvar flokksins og óskuðu þess jafnframt að koma að borgararéttarlegum kröfum í málinu. Málinu var hins vegar vísað frá vegna skorts á sönnunargögnum. Kærendur áfrýjuðu málinu en var hafnað af áfrýjunardómstól 20. janúar 2003.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu lengd meðferðar máls þeirra hafa brotið gegn rétti þeirra skv. 1. mgr. 6. gr. sáttmálans og að brotið gegn félagaþrengi þeirra skv. 11. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Um 11. gr.: Ouranio Toxo var stjórnmalaflokkur sem stofnað var til löglega og hafði það að markmiði að standa vörð um makedónska minnihlutann í Grikklandi. Að mati dómstólsins gat sú athöfn að setja upp skilti með nafni flokksins á makedónsku ekki talist refsiverð eða falið í sér yfirvofandi hættu fyrir almannaheill. Dómstóllinn féllst hins vegar á að notkun orðanna *vino-zito* hefði getað skapað andúð og falið í sér móðgun við pólitísk og þjóðernisleg sjónarmið bæjarbúa vegna

tvíræðni þeirra. Hins vegar gæti hætta á því að spenna myndaðist milli manna innan tiltekins bæjarfélags eða héraðs vegna notkunar pólitískra vígorða á almannafæri ekki ein og sér réttlætt takmörkun á félagafrelsi samkvæmt sáttmálanum.

Að mati dómstólsins höfðu bæjaryfirvöld greinilega hvatt íbúa Florina til að safnast saman og mótmæla flokki kæranda og hefðu sumir bæjarfulltrúar tekið þátt í mótmælunum. Hefðu þau þannig ýtt undir andúð gegn kærendum. Hlutverk stjórnvalda væri að vernda og styðja grundvallargildi lýðræðislegs þjóðfélags, svo sem fjölhyggju, umburðarlyndi og samstöðu. Því hefði þau að mati dómstólsins átt að stuðla að málamiðlun ólíkra sjónarmiða fremur en að ýta undir andúð og árekstra.

Dómstóllinn taldi að lögreglufyrirvöld hefðu mátt sjá fyrir að spenna sú sem myndaðist gæti leitt til þess ofbeldis og brota á félagafrelsi sem raun varð á. Gríska ríkinu hefði því borið að grípa til viðeigandi aðgerða til að koma í veg fyrir eða að minnsta kosti halda ofbeldinu í skefjum. Þetta hefði ríkið hins vegar ekki gert. Þrátt fyrir að kærundur hefðu ítrekað haft samband við lögreglustöð í nágrenni við höfuðstöðvar flokksins greip lögregla ekki inn í atburðarásina aðfaranótt 14. september 1995, að sögn vegna manneklu lögreglu. Gríska ríkið hefði hins vegar engar skýringar fært fram á manneklu lögreglufyrirvalda í ljósi þess að atburðir kvöldsins og næturinnar voru fyrirsjáanlegir. Þá leit dómstóllinn ennfremur til þess að saksóknari hafði ekki séð ástæðu til þess að hefja rannsókn á atvikum málsins í kjölfarið þannig að unnt hefði verið að meta refsíabyrgð þeirra sem þátt tóku í þeim. Var það ekki fyrr en kærundur kærðu háttsemi þeirra aðila sem áttu þátt í árásum á höfuðstöðvar flokksins að rannsókn var hafin. Þegar réttur einstaklinga til félagafrelsis er takmarkaður af öðrum einstaklingum er það hins vegar ótvíræð skylda ríkja að tryggja að skilvirkri rannsókn á atvikum málsins sé hleypt af stokkunum.

Var það því niðurstaða dómstólsins að gríska ríkið hefði bæði með athöfnum sínum og athafnaleyfi brotið gegn rétti kæranda skv. 11. gr. sáttmálans.

Um 1. mgr. 6. gr.: Meðferð máls kæranda tók meira en 7 ár og einn mánuð og fór þá aðeins fram rannsókn á máli þeirra. Í ljósi þessa taldi dómstóllinn að lengd málsmeðferðar hefði verið úr hófi og ekki í samræmi við kröfur sáttmálans um hæfilega lengd meðferðar mála fyrir dómstólum.

Var það því niðurstaða dómstólsins að brotið hefði verið gegn rétti kæranda skv. 1. mgr. 6. gr. sáttmálans.

Á grundvelli 41. gr. sáttmálans voru kærendum dæmdar 2.000 evrur í miskabætur og 33.245 evrur í málskostnað.

Tveir dómarar skilufu séráliti.